

L'escriptura inclassificable de les pedres

GETTY IMAGES

ENRIC SÒRIA

La de Roger Caillois (Reims, 1913 – París, 1978) és una figura tan estranya i atractiva com els seus múltiples interessos: antropòleg, crític literari, membre fundador del Collège de Sociologie –amb companys de viatge tan singulars com Gaston Bachelard, Georges Bataille i Michel Leiris–, deixeble díscol del surrealisme, autor d'estudis memorables com *L'home i el sagrat* i *Els jocs i els homes*, director de la col·lecció *La Croix du Sud* de l'editorial Gallimard, gran traductor de Borges –que l'influï en l'adjectivació, exasperadament fastuosa– i meditador sempre atent a les se-

cretes meravelles de la física, els somnis, les religions antigues i la literatura fantàstica. En certa manera, aquest llibre, *Pedres*, és un compendi o una xifra secreta de tots aquests afany, projectats sobre les formes inamovibles i alienes a la vida, però fascinadores, de l'univers mineral.

Un text introductor de Jorge Wagensberg sobre les concomitancies entre ciència i literatura i un article afegit d'Álvaro Cunqueiro, ric de prodigis gaèlics, a penes ens preparen per al que és aquest llibre. *Pedres* és un llibre que eludeix qualsevol classificació. No és un catàleg de gemmes –tot i que en proposa una taxonomia–, ni un estudi mineralògic, ni molt menys un peritatge, ni és tampoc una di-

vagació històrica o una excusa per convocar les amenitats de la prosa poètica.

L'estudi, la divagació i la poesia l'informen, sens dubte, però no el defineixen. Podem conjecturar que l'impulsa la fascinació per la bellesa incomprensible de les formes fortuïtes; una fascinació que ha ullprès els homes durant mil·lennis i que els objectes que la provoquen no coneixeran mai. El llibre és també un homenatge a la subtil civilització xinesa, que va saber expressar aquest enlluernament amb singular devoció, i a la figura del funcionari, callígraf i poeta Mu Fi, apassionat col·leccionista de pedres i creador d'una pintura que, per contrast, tenia el gust dels núvols i que, de tan evanescent, acabà per anul·lar-se a ella mateixa. L'obsessiva minuciositat amb què Roger Caillois descriu les canviants ondulacions i les abstruses simetries de les vetes dels ònixs i les àgates també assoleix aquesta qualitat al·lucinatòria, hipnòtica i irreal de certs paisatges xinesos.

Pedres és una introducció al misteri de la bellesa sense sentit, i també una meditació atònita sobre el lent naixement de les formes inevitables, fruit de la usura del temps i de la ruptura que provocà, un dia abans dels dies, un inconcebible paroxisme de violència sobre la matèria inerta per forjar aquestes configuracions que ara, per a nosaltres, són emblems de la quietud, "pirotècnies immòbils en una nit petrificada", paisatges microscòpics on la ment es perd, com per un laberint obnubilat. És per això que els somniosos meandres d'aquest llibre inclouen una cosmogonia mecànica molt anterior als déus i una forma molt elaborada de la mística.

En els seus millors moments, el text de Caillois té la compacitat hermètica dels objectes que descriu, o bé s'endinsa en el seu conjur com en un mar. *Pedres* recrea la poesia geomètrica i tancada dels cristalls esplèndids, però també busca el misteri que habita dins la més comuna de les pedres, "més lent, més vast i més greu que el destí d'una espècie pasatgera". Callat, inalterable, vora nostra. ♦♦

PEDRES
ROGER CAILLOIS
TRADUCCIÓ DE
RAMON GIRBAU
DÍASCONTADOS
178 PÀG./14 €